

ÖVERSVÄMNINGSKARTERING UTMED RÅÅN

Med detaljerad översvämningskartering för det identifierade området
med betydande översvämningsrisk, Helsingborgsområdet

Sträckan från Sireköpinge till mynningen i Öresund

2019-02-15

Arbetet är utfört på uppdrag av
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 651 81 Karlstad, Tel 0771-240 240,
av Norconsult AB, Box 8774, 402 76 Göteborg, Tel 010-141 80 00

Att mångfaldiga det innehåll i denna rapport som tillhör Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, helt eller delvis, är tillåtet förutsatt att MSB anges som källa.

Lantmäteriet har rättigheterna till bakgrundskartorna i rapporten.

MSB diariennr MSB 2018-05927
Konsult ärendenr 1052990-09

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
1. Inledning	7
2. Allmänt om översvämningsskartering	8
2.1 Flöden och återkomsttid	8
2.2 Uppdatering av den översiktliga översvämningsskarteringen	9
2.3 Framtagning av nya detaljerade översvämningsskarteror för Helsingborg.....	10
2.4 Användning av översvämningsskarteror	10
2.5 Immateriella rättigheter	10
3. Beräkningar - förutsättningar och genomförande.....	11
3.1 Beräkning av flöden	11
3.2 Modellbeskrivning av vattendraget.....	12
3.3 Hydrauliska beräkningar.....	13
3.4 Framtagning av översvämningsskarteror	15
4. Resultat	16
4.1 Modell- och vattenståndsberäkningar	16
4.2 Förtydliganden till vissa områden på kartan	17
4.3 Diskussion	18
5. Litteraturförteckning	19
Bilaga 1: Beskrivning av översvämningsskikt producerade med endimensionell (1D) hydraulisk modell som levereras i digitalt format	20
Bilaga 2: Detaljerad översvämningsskartering för identifierat område med betydande översvämningssrisk. Skartering utförd med tvådimensionell (2D) hydraulisk modell.	22
Bilaga 3: Kartor med utbredningsområden för hela vattendraget, skartering med både endimensionell och tvådimensionell hydraulisk modell.	23
Bilaga 4: Kartor med detaljerad översvämningsskartering för tätorten Helsingborg. Skartering med tvådimensionell hydraulisk modell.	27
Bilaga 5: Detaljerad översvämningsskartering för tätorten Helsingborg. Vattendjup.	29
Bilaga 6: Detaljerad översvämningsskartering för tätorten Helsingborg. Flödeshastighet.	34
Bilaga 7: Kompletta flödestabell.	39

Till denna rapport hör GIS-skikt där översvämningszonerna finns i format för ArcGIS för GIS-användning. GIS-skikten laddas ner via översvämningsportalen <https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/>

Sammanfattning

Norconsult AB har av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) fått i uppdrag att utföra en detaljerad översvämningskartering längs Råån för sträckan från Görarps mölla till mynningen i Öresund. (se bilaga 4).

Sweco har tidigare genomfört en översvämningskartering längs Råån för sträckan Sireköpinge till mynningen i Öresund (se bilaga 3).

Kartläggningen är detaljerad och kan användas för planering av räddningstjänstens insatsarbete och som underlag vid kommunens riskhantering och samhällsplanering.

Slutprodukten är kartor med översvämningszoner vid 100-årsflöde, 200-årsflöde och beräknat högsta flöde (BHF). För de tätorter som har identifierats enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisker finns också en karta med översvämningszoner för 50-årsflödet. 100-årsflödet och 200-årsflödet har anpassats till förväntade flöden vid slutet av seklet.

BHF-flödet är beräknat enligt Flödeskommitténs riktlinjer för dammdimensionering (dammar i Flödesdimensioneringsklass 1) [2].

Översvämningszonerna levereras som kartor i denna rapport, samt som kartskikt i digital form för hantering i Geografiska InformationsSystem (GIS). Kartskikten levereras i format för ArcGIS.

Ur tvärsektionsfilen kan information om nivåer för vattenstånd för respektive flöde utläsas för den del av vattendraget som karteras med endimensionell modell (1D-modell).

För den enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisker identifierade tätorten har en tvådimensionell modell använts (2D-modell). Uppgifter om vattenstånd, flödesriktning samt vattenhastighet för respektive flöde anges i en rasterfil.

Alla skikt levereras i koordinatsystemet SWEREF99 och i höjdsystemet RH2000. De digitala kartorna ska användarna kunna använda tillsammans med egna digitala bakgrundskartor för analyser och presentationer.

Vid användning av detaljerade översvämningskartor rekommenderas för den endimensionella delen en högsta upplösning i skala 1:10 000 och för den tvådimensionella delen 1:5 000 då beräkningarna av översvämningszoner baseras på en beskrivning av vattendragets och det omkringliggande landskapets topografi och egenskaper.

Den hydrauliska beräkningsmodell som tas fram under karteringsarbetet kan användas under en pågående översvämning för att beräkna aktuella vattenståndsnivåer för kritiska områden utmed vattendraget.

1. Inledning

Rapporten innehåller den enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisker detaljerade hotkartan för den identifierade tätorten Helsingborg med betydande översvämningsrisk. Rapporten innehåller även översvämningskarteringen för Råån.

Översvämningskarteringen omfattar enbart naturliga flöden, det vill säga inte flöden uppkomna genom till exempel dammbrott och isdämningar. I arbetet med översvämningskarteringen ingår normalt inga inmätningar i fält, utan som underlag till arbetet används tillgängliga högflödesuppgifter, tillgängligt kartmaterial samt insamlade beskrivningar och ritningar över framför allt broar och dammar. De vattennivåer som erhålls ur de hydrauliska beräkningarna läggs ut på en digital höjdmodell och översvämningsens utbredning skapas. Utbredningarna redovisas som ett separat skikt för varje flöde. För karteringen av Råån har platsbesök genomförts på utvalda platser i tätorten för att få en bättre uppfattning om området och hur den hydrauliska beräkningen bäst skulle utföras.

Karteringsarbetet består av flera delmoment som omfattar flödesberäkningar, hydrauliska modellberäkningar och GIS-hantering. Flödesberäkningarna har utförts av SMHI. De hydrauliska beräkningarna har utförts av Jacob Friman och GIS-arbetet har utförts av Marina Alexandrov. Magnus Jewert har samordnat projektet och svarat för rapporten.

2. Allmänt om översvämningsskartering

För att kunna beräkna vattennivåer och utbredningen av en översvämning för ett flöde med en viss återkomsttid används en hydraulisk beräkningsmodell. Modellen innehåller information om flöden, höjddata och strukturer i vattendraget såsom broar och dammar samt andra fysiska strukturer som påverkar vattnets rörelser. Modellen innehåller också uppgifter om vattendragets övriga egenskaper som lutning och bottenfriktion samt landskapets topografi, geometri och friktion. Slutligen kalibreras modellen mot tidigare mätningar av vattenstånd och vattenföring.

Kartläggning av översvämmat område sker med hjälp av GIS. I skarteringen används Lantmäteriets digitala höjddata (GSD-höjddata grid 2+) [1] för beskrivning av topografin. Vattennivåerna längs hela vattendragssträckan interpoleras fram mellan tvärsektionerna. Genom att jämföra nivåer hos den simulerade vattenytan med nivåer i GSD-höjddata grid 2+ får man fram det översvämmade området.

2.1 Flöden och återkomsttid

Som mått på översvämningsskatten används ofta begreppet återkomsttid, vilket betecknar den genomsnittliga tiden mellan två översvämningar av samma omfattning. Begreppet återkomsttid ger dock en falsk känsla av säkerhet, eftersom det anger sannolikheten för ett enda år och inte den sammanlagda sannolikheten för en period av flera år.

Tabell 1 visar den sammanlagda sannolikheten för att ett flöde med en viss återkomsttid ska överskridas under en längre tidsperiod. Ett flöde med återkomsttiden 100 år har till exempel 40 % sannolikhet att inträffa under en 50-årsperiod och ett flöde med återkomsttiden 10 000 år har 1 % sannolikhet att inträffa under en 100-årsperiod.

Tabell 1

Sannolikhet för ett visst flöde uttryckt i % under en period av år.

Flöde	Period av år					
	10 år	50 år	100 år	200 år	500 år	1 000 år
20-årsflöde	40	92	99	100	100	100
50-årsflöde	18	64	87	98	100	100
100-årsflöde	10	40	63	87	99	100
200-årsflöde	5	22	39	63	92	99
1 000-årsflöde	1	5	10	18	39	63
10 000-årsflöde	0,1	0,5	1	2	5	9,5

Det är svårt att beräkna flöden med mycket långa återkomsttider (1 000 år eller mer) och osäkerheten blir stor. Normalt finns det mindre än 100 års observationer att utgå ifrån och i reglerade system är de observerade vattenföringsserierna kortare.

Översvämningskartorna har producerats för tre nivåer samt en fjärde nivå för tätorten. Dessa nivåer motsvarar ett flöde med 100 års återkomsttid (100-årsflödet), 200 års återkomsttid (200-årsflödet) respektive beräknat högsta flöde (BHF-flödet). För tätorten har även ett flöde med 50 års återkomsttid (50-årsflödet) använts.

100-årsflödet och 200-årsflödet har klimatanpassats för den flödessituation som förväntas gälla vid slutet av seklet.

Beräkning av 50-årsflöde, 100-årsflöde och 200-årsflöde görs normalt genom statistisk analys av observerade vattenföringsserier.

När det gäller beräknat högsta flöde blir en sådan uppskattning alltför osäker då det inte finns tillgång till tillräckligt långa observationsserier. Istället har framtagning av beräknat högsta flöde skett i enlighet med Flödeskommitténs riktlinjer för dammdimensionering (dammar i Flödesdimensioneringsklass I, nedan benämnt FDK I), [2], beräknat i en hydrologisk modell. Beräkningen bygger på en systematisk kombination av kritiska faktorer som bidrar till ett flöde (regn, snösmältning, hög markfuktighet, högt vattenstånd i sjöar samt magasinsfyllning i reglerade vattendrag). Någon återkomsttid kan inte anges för detta flöde, den ligger dock i storleksordningen cirka 10 000 år.

2.2 Uppdatering av den översiktliga översvämningskarteringen

Sedan de översiktliga översvämningskarteringarna framställdes har en rad olika förutsättningar ändrats samtidigt som efterfrågan på översvämningskarteringar har ökat. Efter att Klimat- och sårbarhetsutredningen presenterades har ett omfattande arbete pågått med att anpassa samhället till ett förändrat klimat, bland annat har nya klimatscenarier och modeller utvecklats. En detaljerad höjdmmodell (GSD-höjddata grid 2+) har tagits fram för det karterade området och har använts i arbetet. De hydrauliska modellerna har förbättrats vilket ger noggrannare resultat. Även referenssystemen har förändrats och de nya karteringarna redovisas i SWEREF99 TM och RH2000.

För karteringen av Råån används en endimensionell modell förutom för den identifierade tätorten där en tvådimensionell modell har använts. Den endimensionella sträckan karteras med ett 100-årsflöde, 200-årsflöde och det beräknade högsta flödet. 100-årsflödet och 200-årsflödet har klimatanpassats för den flödessituation som förväntas gälla vid slutet av seklet. För den tvådimensionella sträckan karteras också ett 50-årsflöde för dagens klimat.

2.3 Framtagning av nya detaljerade översvämningsskartor för Helsingborg

Råån rinner genom de södra delarna av Helsingborg för vilken en detaljerad översvämningsskartering har framställts med en tvådimensionell modell.

Flöden för vilka utbredningsområden karteras är i detta fall 50-årsflöde (dagens klimat), 100-årsflöde (klimatanpassat), 200-årsflöde (klimatanpassat) och beräknat högsta flöde (dagens klimat).

Den tvådimensionella modellen beräknar vattennivåer och utbredning i ett rutnät. Resultatet presenteras i en rasterfil (se bilaga 2). Rasterfilen innehåller även information om vattendjup och vattenhastighet.

2.4 Användning av översvämningsskartor

Kartläggningen är detaljerad och kan användas för insatsplanering av räddningstjänstens arbete och som underlag vid kommunens riskhantering och samhällsplanering.

Den hydrauliska datamodellen kan användas under en pågående översvämning. Den kalibreras efter de aktuella flödena så att vattenstånd för den pågående översvämningen kan beräknas för det kritiska området utmed vattendraget.

Vid användning av översvämningsskartorna rekommenderas en högsta upplösning i skala 1:10 000 för den endimensionella delen. För den sträcka som har karterats med den tvådimensionella modellen rekommenderas en högsta upplösning i skala 1:5 000.

100-årsflödet och 200-årsflödet har anpassats till ett förväntat klimat vid slutet av seklet vilket måste tas hänsyn till vid användning av informationen.

2.5 Immateriella rättigheter

MSB har upphovsrätt till de av MSB framtagna översvämningsskarteringarna som skyddas av upphovsrättslagen (1960:729). Innehållet i rapporter och cd-skivor får mångfaldigas, helt eller delvis, förutsatt att MSB anges som källa.

Allt ansvar vid nyttjandet av rapporterna och GIS-skikten vilar på användaren. MSB fråntar sig allt ansvar för produktens funktion eller användbarhet för något visst ändamål. Vid användning av översvämningsskartorna rekommenderas för de endimensionella delarna en högsta upplösning i skala 1:10 000 och för den tvådimensionella delen 1:5 000.

Rättigheter till underlagskartor i rapporten tillhör Lantmäteriet och får inte nyttjas utan Lantmäteriets tillstånd.

3. Beräkningar - förutsättningar och genomförande

3.1 Beräkning av flöden

Flöden för respektive återkomsttid beräknas med hjälp av flödesdata från en hydrologisk station i vattendraget eller med modellberäknade flödesdata.

50-årsflödet, 100-årsflödet och 200-årsflödet

SMHI förvaltar ett rikstäckande observationsnät med hydrologiska stationer för vilka historiska flödes- och vattenståndsserier har tagits fram. Flöden med en återkomsttid på 50, 100 och 200 år har tagits fram med individuella beräkningar för varje plats och bygger på frekvensanalys av vattenföringsserierna från stationsnätet. Saknas mätstation i det karterade vattendraget har statistik från närbelägna stationer i liknande vattendrag använts. Beräkningsmetodiken uppfyller kraven som ställs på dimensioneringsunderlag för klass II-dammar enligt Flödeskommitténs riktlinjer [2].

Osäkerheten i de framtagna flödena blir större med ökad återkomsttid.

Klimatkompenserade flöden

100-årsflödet och 200-årsflödet har klimatanpassats för att motsvara förväntade flöden med samma återkomsttid vid slutet av seklet. Klimatpåverkan har beräknats enligt en metodik beskriven av Andréasson m.fl. [3]. Beräkningarna har gjorts med 16 regionala klimatscenarier för perioden fram till 2050 och 12 motsvarande scenarier fram till slutet av seklet. Dessa har skalats ner med bästa tillgängliga teknik och därefter anpassats till hydrologisk modellering.

De hydrologiska beräkningarna har gjorts med en nationellt täckande och regionalt kalibrerad hydrologisk modell bestående av 1001 delområden där förändringar av flöden mellan valda tidsperioder beräknats. Resultaten för det delavrinningsområde som bedömts som mest representativt för den aktuella punkten har sedan redovisats och rapporterats.

Beräknat högsta flöde

Beräknat Högsta Flöde (BHF) beräknas med en hydrologisk modell avsedd för högvattenföringar. Vid SMHI:s beräkningar används normalt HBV-modellen [4]. Beräkningsmetodiken motsvarar den teknik som används för vattenkrafts- och gruvindustrins dimensionering av högriskdammar (klass 1) [2].

Flöden använda i karteringen

Flödena i karteringen har tagits fram för nedanstående platser i Tabell 2. I bilaga 7 finns en utökad tabell som innehåller värden för 100-årsflöden och 200-årsflöden i dagens klimat. I den utökade tabellen anges även om de klimatanpassade 100- och 200-årsflödena når ett maxvärde under någon klimatperiod innan slutet av seklet.

Flöden med en återkomsttid på 50, 100 och 200 år är framräknade med hjälp av frekvensanalys på vattenföringsserier och baseras främst på serierna från Forsmöllan (1925-2013) med stationsnummer 50139, Högsmölla (1975-2013) med stationsnummer 2171, Bröddebacken (1973-2013) med stationsnummer 2127 samt Åbrömölla (1976-2013) med stationsnummer 2196 [5], [6], [7].

Beräknat högsta flöde har erhållits från den tidigare översiktliga översvämningsskarteringen av Råån utförd 2002 av SMHI [8] genom beräkning i HBV-modellen [4].

Tabell 2

På följande platser har 50-årsflöden, 100-årsflöden, 200-årsflöden och beräknade högsta flöden enligt Flödeskommitténs riktlinjer för dammar i Flödesdimensioneringsklass I beräknats [5], [6], [7], [8].

Plats för beräknat flöde	50-årsflöde [m ³ /s]	100-årsflöde vid slutet av seklet [m ³ /s]	200-årsflöde vid slutet av seklet [m ³ /s]	BHF [m ³ /s]
Nedan biflöde i Sireköpinge	-	15	16	80 (*)
Bröddebacken	-	35	38	192
Mynningen i Öresund	36	41	44	232
Randvillkor (havet) RH 2000	[1,14] möh	[2,06] möh	[2,06] möh	[1,75] möh

(*) Flöde som användes i den tidigare hydrauliska modellen av SMHI [5].

3.2 Modellbeskrivning av vattendraget

I översvämningsskarteringen av Råån har både en endimensionell och en tvådimensionell hydraulisk modell använts.

I endimensionella hydrauliska modeller beskrivs vattendraget med hjälp av tvärsektioner som läggs vinkelrätt tvärs över huvudfåran och eventuella förgreningar. Tvärsektionerna ska täcka in den översvämmade sektionen vid höga flöden och måste därför sträcka sig tillräckligt långt utanför den normala å- eller älvsektionen. Vattendragets råhet (friktion) beskrivs med en råhetsparameter (vanligen ett s.k. Mannings tal), vilken justeras när modellen kalibreras in mot kända flöden och vattennivåer.

I tvådimensionella hydrauliska modeller beräknas hur vattnet transporteras och hur nivån varierar, inte bara i en dimension (längs vattendraget), utan

fördelat över ett tvådimensionellt modellområde. Istället för att använda tvärsektioner beskrivs geometrin med ett beräkningsnät (rutnät) som anger bottennivåer och marknivåer för vattendragsfåran respektive för den omgivande terrängen. Under simuleringen räknar modellen ut hur vattnet flödar från vattendragets normala fåra upp över den omgivande terrängen när vattennivån stiger, samt tillbaka till fåran när vattennivån sjunker. Med en tvådimensionell modell beräknas nivåer och utbredning samtidigt. Förutom maximala vattennivåer räknar modellen också ut flödes hastigheten i två dimensioner, vilket innebär att skillnader i flödes hastighet mellan fåran och översvämmat område kan beskrivas.

Fördelen med tvådimensionella modeller framför endimensionella är möjligheten att på ett mer korrekt sätt beskriva översvämningsförlopp i flack terräng som i till exempel deltan eller i kraftigt meandrande vattendrag.

Karteringen av Råån innehåller segment med både endimensionella och tvådimensionella beräkningar. För det område som har identifierats ha betydande översvämningsrisk enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisk har tvådimensionella beräkningar använts.

Vid beskrivningen av vattendragets endimensionella delsträckor har sektionering utförts med Fastighetskartan (skala 1:20 000) som underlag [9] för sträckan från Sireköpinge ned till mynningen i Öresund. Tvärsektionerna har digitaliserats i ArcGIS och därefter har höjder erhållits från Lantmäteriets digitala höjdmodell GSD-höjddata grid 2+.

Uppskattning av bottenprofil och djup i tvärsektionerna har gjorts med hjälp av damm- och broritningar samt genom att återanvända bottennivåerna i tvärsektionerna från den tidigare karteringen. Befintliga invallningar har tagits med vid uppsättningen av modellen.

För de områden med detaljerad översvämningskartering där en tvådimensionell modell använts beräknas nivåer och utbredning samtidigt med GSD-höjddata grid 2+ som underlag. Byggnader som finns beskrivna i Fastighetskartan [9] har använts som underlag för att höja upp dessa i terrängmodellen och på så sätt beskriva vattnets rinnvägar kring byggnader.

Modellen över Råån omfattar ca 23 km. Totalt redovisas 121 tvärsektioner. I den endimensionella modellen finns en damm och åtta broar inlagda. Den tvådimensionella modellen omfattar 4 km av Råån närmast havet. Utöver de broar som finns inlagda i 2D-området har ytterligare en järnvägsbro lagts till. För beskrivningar av broar har sammanställningsritningar och för beskrivning av dammar och deras avbördningsförmåga har dammprotokoll med mera använts.

3.3 Hydrauliska beräkningar

För vattenståndsberäkningarna har Norconsult och Sweco använt de hydrodynamiska modellverktygen MIKE11 och MIKE21. Modellerna är utvecklade av DHI. MIKE11 är en endimensionell modell som bygger på Saint-

Venants ekvationer medan MIKE21 är tvådimensionell modell som bygger på Navier-Stokes ekvationer. För en ingående beskrivning av modellerna hänvisas till MIKE11 Reference Manual [10] och MIKE 21 FM User Guide [11].

3.3.1 Antaganden

Följande antaganden har gjorts vid beräkningarna:

- Alla dammar och broar står kvar vid höga flöden.
- Simuleringarna bygger på att vattnet är rent. I verkligheten följer träd, buskar och jord med.
- Simuleringarna förutsätter att alla vägbankar är täta. I verkligheten kan de vara genomsläppliga eller så kan det finnas trummor som vattnet kan rinna igenom. Här spelar kommunens lokalkännedom en viktig roll.
- Vid dammar har antagits att tappning motsvarande produktionstappning sker upp till dämmningsgräns, däröver antas att alla utskov är helt öppna.
- Ingen tappning sker genom kraftverkens turbiner vid de flöden som har simulerats.
- Vid 50-årsflödet har vattennivån i havet antagits vara +1,14 m i höjdsystem RH2000 (MHW för år 2018). Vid både 100-årsflödet och 200-årsflödet har vattennivån i havet antagits vara +2,06 m i höjdsystemet RH2000 (MHW för år 2100). För BHF har vattennivån i havet antagits vara +1,75 m i höjdsystem RH2000 (HHW för år 2014).
- Ingen hänsyn har tagits till vind- och vågpåverkan vid beräkning av vattenstånd.

3.3.2 Kalibrering

Vid modellens ”kalibreringspunkter”, som kan vara vattenstånd vid dammar eller broar, kalibreras vattenståndet in till minst $\pm 5,0$ decimeters noggrannhet.

Vårfloden från 2007 har använts för kalibrering av modellen.

Kalibreringsunderlaget består av flygbilder som togs under händelsen av Helsingborgs kommun. Det maximala flödet som har uppmätts i Bröddebackens station (SMHI:s stationsnummer 2127) i Råån nedströms Gantofta är $10,5 \text{ m}^3/\text{s}$ och de maximala flödena längs Råån har uppskattats till:

- Ca $4,8 \text{ m}^3/\text{s}$ vid Sireköpinge
- Ca $7,2 \text{ m}^3/\text{s}$ nedströms sammanflödet med Ottarpsbäcken vid Tostarp
- Ca $9,3 \text{ m}^3/\text{s}$ vid Vallåkra
- Ca $14,6 \text{ m}^3/\text{s}$ vid mynningen i Öresund

Vårfloden motsvarar ungefär ett 1,5-årsflöde, vilket är lite i förhållande till höga flöden. En kalibrering har emellertid utförts genom att jämföra de aktuella översvämningssområdena. Den simulerade översvämningssutbredningen stämmer bra överens med observationerna från flygbilder.

Högvattenmarkeringar (HHW¹) på broritningar har ytterligare använts för verifiering av att vattennivåerna ligger på rimlig nivå längs vattendraget. Högvattenmarkeringar på broritningar är dock inte kopplat till något specifikt flöde så någon regelrätt kalibrering kan inte redovisas utan endast en rimlighetsbedömning är utförd. Det simulerade flödet för jämförelse med högvattenmarkeringar motsvarar 100-årsflödet i dagens klimat [7]. Randvillkor vid havet motsvarar medelhögvattenståndet (MHW²) för år 2014. Kalibreringsresultatet redovisas i Tabell 3.

Tabell 3

På följande platser har modellen kalibrerats. Jämförelse mellan kalibreringsnivåer och beräknade vattennivåer vid 100-årsflödet i dagens klimat.

Kalibreringspunkt	Vattennivå för kalibrering [RH2000]	Beräknad vattennivå i 1D-modell [RH2000]	Beräknad vattennivå i 2D-modell [RH2000]
12-111-1	+36,89	+37,28	-
12-119-1	+27,19	+27,87	-
1283-121-1	+8,80	+8,82	-
3500-1386-1	+2,16	+2,47	+2,65
1283-1-1	+1,79	+1,29	+1,38

Vid bron 12-119-1 bedöms inte HHW motsvara en högflödessituation. Vid andra broar har vattenståndet beräknats in till minst $\pm 0,5$ m noggrannhet.

3.4 Framtagning av översvämningskartor

För de endimensionella delarna har det geografiska informationssystemet ArcGIS använts för interpolering av beräknade vattenstånd mellan tvärsektionerna för att beräkna översvämningsens geografiska utbredning. Vattnet tillåts översvämma sidofårar till huvudfårans vattennivå. För beskrivning av topografin har samma höjddata använts som vid konstruktionen av tvärsektioner.

För det område där en tvådimensionell modell har använts ingår både huvudfåra och eventuella sidofårar i översvämningsens utbredning.

¹ HHW: Högsta uppmätta vattenstånd i en tidsserie, oavsett seriens längd.

² MHW: Medelvärde av varje års högsta dygnsvattenstånd.

4. Resultat

Utbredningsområdet för översvämning vid respektive flöde visas i rapporten på kartor i skala 1:50 000 (bilaga 3). Bakgrundskarta är Terrängkartan i skala 1:50 000 [12]. För det detaljerade/de detaljerade området visas utbredningen i skala 1:20 000 (bilaga 4). Bakgrundskartan är Fastighetskartan i skala 1:20 000 [9].

Det geografiska informationssystemet ArcGIS har utnyttjats för interpolering mellan tvärsektionerna inför presentation av resultatet på karta.

Resultatet finns också som GIS-skikt för respektive flöde med ett utbredningsområde per GIS-skikt samt ett temaskikt för respektive flöde. GIS-skikten finns i MSB:s översvänningsportal. Uppgifter om vattennivåer i tvärsektionerna finns redovisade i ett separat GIS-skikt.

4.1 Modell- och vattenståndsberäkningar

Vid de simuleringar som genomförts har antagits att alla dammar och alla broar står kvar vid de beräknade flödena. Mycket höga flöden kan dock orsaka att vägbankar och broar rasar. De simuleringar som är gjorda bygger även på att vattnet är rent. I verkligheten följer buskar, träd och jord med i vattnet vid de högsta flödena, vilket kan ge extra dämningar. Vattendragsfåran kan även påverkas av erosion vilket kan förändra förutsättningarna för vattnets flöde genom vattendraget.

4.1.1 50-årsflöde för det detaljerade området

Med befintliga antaganden och ingångsdata överströmmas inga broar i Råån.

Görarpsdammens krön överströmmas med maximal 0,1 m.

4.1.2 100-årsflöde

Med befintliga antaganden och ingångsdata överströmmas tre av nio broar Råån vid ett 100-årsflöde. De berörda broarna presenteras i Tabell 4.

Tabell 4

Berörda broar som överströmmas vid ett 100-årsflöde.

Broanläggning	Beskrivning
40-3434-1	Bro över Gluggstorpvägen nedströms Tågarp
12-1049-1	Bro över Råån vid Ottarps kyrka
12-150-1	Bro vid Norra Vallåkravägen vid Vallåkra

Görarpsdammens krön överströmmas med maximalt 0,4 m.

4.1.3 200-årsflöde

Med befintliga antaganden och ingångsdata överströmmas tre av nio inlagda broar i Råån vid ett 200-årsflöde. De berörda broarna presenteras i Tabell 5.

Tabell 5

Berörda broar som överströmmas vid ett 200-årsflöde.

Broanläggning	Beskrivning
40-3434-1	Bro över Gluggstorpvägen nedströms Tågarp
12-1049-1	Bro över Råån vid Ottarps kyrka
12-150-1	Bro vid Norra Vallåkravägen vid Vallåkra

Görarpdammens krön överströmmas med maximalt 0,5 m.

4.1.4 Beräknat högsta flöde

Vid beräknat högsta flöde överströmmas med befintliga ingångsdata sju av nio inlagda broar i Råån. De berörda broarna presenteras i Tabell 6.

Tabell 6

Berörda broar som överströmmas vid ett beräknat högsta flöde.

Broanläggning	Beskrivning
12-111-1	Bro vid vägen Sireköpinge – Hedegården
12-119-1	Bro vid Tågarps station väg 2
40-3434-1	Bro över Gluggstorpvägen nedströms Tågarp
12-1049-1	Bro över Råån vid Ottarps kyrka
12-150-1	Bro vid Norra Vallåkravägen vid Vallåkra
1283-9-1	Bro vid väg 1350 vid Råå
1283-1-1	Bro vid Rååvägen vid Råå

Görarpdammens krön överströmmas med maximalt 1,8 m.

4.2 Förtydliganden till vissa områden på kartan

Enligt översvämningsskartan, baserad på beräknade vattennivåer och GSD – höjdkarta grid 2+, rinner vatten ut från Rååns avrinningsområde, se pil i karta 01, bilaga 3. Överströmning sker över väg 1216 ca 800 m uppströms Tågarp och rinner därefter in i Saxåns avrinningsområde mot Asmundstorp och Häljarp.

4.3 Diskussion

Resultaten av modelleringen närmast havet påverkas till störst del av randvillkoret som används nedströms. I fallet med Råån används en konstant nivå motsvarande MHW i dagens klimat, MHW i framtidens klimat år 2100 samt HHW i dagens klimat.

I den tvådimensionella modellen används ett konstant flöde som uppströms randvillkor, detta flöde är beräknat för Rååns mynning i Öresund. När detta används längre uppströms i Råån blir resultatet något konservativt då den tillrinning som sker till Råån mellan de båda randvillkoren ingår i det flöde som används.

5. Litteraturförteckning

- [1] <https://www.lantmateriet.se/sv/Kartor-och-geografisk-information/Hojddata/GSD-Hojddata-grid-2/>
- [2] Svensk Energi, Svenska Kraftnät och SveMin. Riktlinjer för bestämning av dimensionerade flöden för dammanläggningar – Nyutgåva 2007.
- [3] Andreasson m.fl 2011. Dammsäkerhet. Dimensionerande flöden för dammanläggningar för ett klimat i förändring – metodutveckling och scenarier. Elforsk rapport 11:25
- [4] Bergström, S. 1992. The HBV Model – its structure and applications. SMHI RH, No. 4.
- [5] SMHI, 2014. Beräkning av extremflöden – Råån. Ref. 2014/399/104, daterad 2014-04-11.
- [6] SMHI 2018. Randvillkor till översvämningsskartering – beräkning av extremflöden – Etapp II. Dnr: 2018/710/9.5
- [7] SMHI 2014. Högsta högvattenstånd och medelhögvattenstånd i dagens och framtidens klimat för mynningarna vid Motala ström, Råån respektive Rönne å, daterad 2014-04-15
- [8] Räddningsverket 2002. Översiktlig översvämningsskartering längs Råån, sträckan från Sireköpinge till utloppet i Öresund. Rapport 36, 2002-12-03.
- [9] Lantmäteriet. Fastighetskartan, skala 1:20 000.
- [10] DHI (2012). MIKE 11, A modelling system for rivers and channels: Reference Manual. Hørsholm, Danmark: DHI
- [11] DHI (2012). MIKE 21 flow model FM, hydrodynamic module: User Guide. Hørsholm, Danmark: DHI.
- [12] Lantmäteriet. GSD - Terrängkartan, skala 1:50 000.
- [13] Lantmäteriet. GSD - Översiktskartan, skala 1:400 000.

Bilaga 1: Beskrivning av översvämningsskikt producerade med endimensionell (1D) hydraulisk modell som levereras i digitalt format

Översvämningsskarteringarna levereras som digitala geografiska data i koordinatsystem SWEREF99 TM och höjdsystem RH2000. Data levereras som shapefiler (.shp), tabfiler (.tab) samt i gridformat (.adf). Vid användning och bearbetning av data nyttjas förslagsvis GIS-programvaran ArcGIS.

För vattendrag som karterats med 1D-hydraulisk modell levereras två ytskikt per flödesscenario och ett linjeskikt per karterat vattendrag. Dessutom levereras tre rasterfiler per flödesscenario.

För rasterfilerna vilka tillsammans med utbredningsskikten motsvarar den detaljerade översvämningsskarteringen för identifierade områden med betydande översvämningssrisk, se vidare i bilaga 2.

Ytskikten består av resultat- och temafilerna.

Filerna "Resultat_Qxxx" redovisar översvämningssytan för respektive flödesscenario samt ytorna för öar/enklaver omgivna av översvämningssytan.

Filerna "Tema_Qxxx" redovisar endast översvämningssytan för respektive flödesscenario. Detta för att möjliggöra att snabbt få en överblick och visualisera den markyta som hotas av en översvämning för respektive flöde.

Linjeskiktet "T_sektion_1D" redovisar tvärsektionerna utmed vattendraget. Varje tvärsektion redovisar vattennivåerna för respektive flöde och innehåller medelvärden för hela tvärsnittet gällande vattennivå och vattenhastighet för respektive flödesscenario.

ArcGIS format:

Ytskikt	Filnamn
Översvämningsytan för 50-årsflöde (Gridcode=1) samt ytorna för öar/enklaver (Gridcode=0). Area (m ²)	Resultat_Q50.shp
Översvämningsytan för 100-årsflöde* inkl (Gridcode=1) samt ytorna för öar/enklaver (Gridcode=0). Area (m ²)	Resultat_Q100.shp
Översvämningsytan för 200-årsflöde* (Gridcode=1) samt ytorna för öar/enklaver (Gridcode=0). Area (m ²)	Resultat_Q200.shp
Översvämningsytan för beräknat högsta flöde (Gridcode=1) samt ytorna för öar/enklaver (Gridcode=0). Area (m ²)	Resultat_Qbhf.shp
Översvämningsytan för 50-årsflöde (Gridcode=1). Area (m ²)	Tema_Q50.shp
Översvämningsytan för 100-årsflöde* (Gridcode=1). Area (m ²)	Tema_Q100.shp
Översvämningsytan för 200-årsflöde* (Gridcode=1). Area (m ²)	Tema_Q200.shp
Översvämningsytan för beräknat högsta flöde. (Gridcode=1). Area (m ²)	Tema_Qbhf.shp

*Klimatanpassat flöde för slutet av seklet.

Linjeskikt	Filnamn
Tvärsektioner för respektive vattendrag	T_sektion_1D.shp

Tvärsektionsfilen **T_sektion_1D** innehåller följande information per sektion:

Attribut	Beskrivning
ID	Unikt ID för varje tvärsektion
Vattendrag	Namn på huvudfåra
Biflode	Namn på biflöde
Avst	Avstånd längs vattendraget med startvärde = noll vid källan (m)
Bredd	Tvärsektionens bredd (m)
Grans1D_2D	Värde anger gräns mellan 1D och 2D kartering: 0=tvärsektion som inte gränsar till 2D kartering, 1= uppströms gräns, 2= nedströms gräns
50_Z	50-årsflödets höjdvärde i RH 2000 (m.ö.h.)
100_Z	100-årsflödets höjdvärde i RH 2000 (m.ö.h.)*
200_Z	200-årsflödets höjdvärde i RH 2000 (m.ö.h.)*
BHF_Z	Höjdvärdet för beräknat högsta flöde i RH 2000 (m.ö.h.)
50_V	50-årsflödets hastighet, sektionsmedelvärde (m/s)
100_V	100-årsflödets hastighet, sektionsmedelvärde (m/s)*
200_V	200-årsflödets hastighet, sektionsmedelvärde (m/s)*
BHF_V	Hastigheten för beräknat högsta flöde, sektionsmedelvärde (m/s)

*Klimatanpassat flöde för slutet av seklet.

Bilaga 2: Detaljerad översvämningskartering för identifierat område med betydande översvämningsrisk. Kartering utförd med tvådimensionell (2D) hydraulisk modell.

Rasterfilerna redovisar data från den detaljerade översvämningskarteringen enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisk för identifierade områden med betydande översvämningsrisk.

Tre rasterfiler per flödesscenario levereras i gridformat (.adf) som kan läsas av GIS-programvaran ArcGIS.

Data levereras i referenssystem SWEREF99TM och höjdsystem RH2000. Rasterfilernas upplösning är 2 x 2 m.

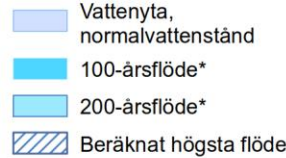

Rasterdata	Filnamn
Vattendjup (m) för 50-årsflödet	q_50_djup
Vattenhastighet (m/s) för 50-årsflödet	q_50_hastigh
Vattenytans nivå (m.ö.h.) för 50-årsflödet	q_50_moh
Vattendjup (m) för 100-årsflödet*	q_100_djup
Vattenhastighet (m/s) för 100-årsflödet*	q_100_hastigh
Vattenytans nivå (m.ö.h.) för 100-årsflödet*	q_100_moh
Vattendjup (m) för 200-årsflödet*	q_200_djup
Vattenhastighet (m/s) för 200-årsflödet*	q_200_hastigh
Vattenytans nivå (m.ö.h.) för 200-årsflödet*	q_200_moh
Vattendjup (m) för bhf-flödet	q_bhf_djup
Vattenhastighet (m/s) för bhf-flödet	q_bhf_hastigh
Vattenytans nivå (m.ö.h.) för bhf-flödet	q_bhf_moh

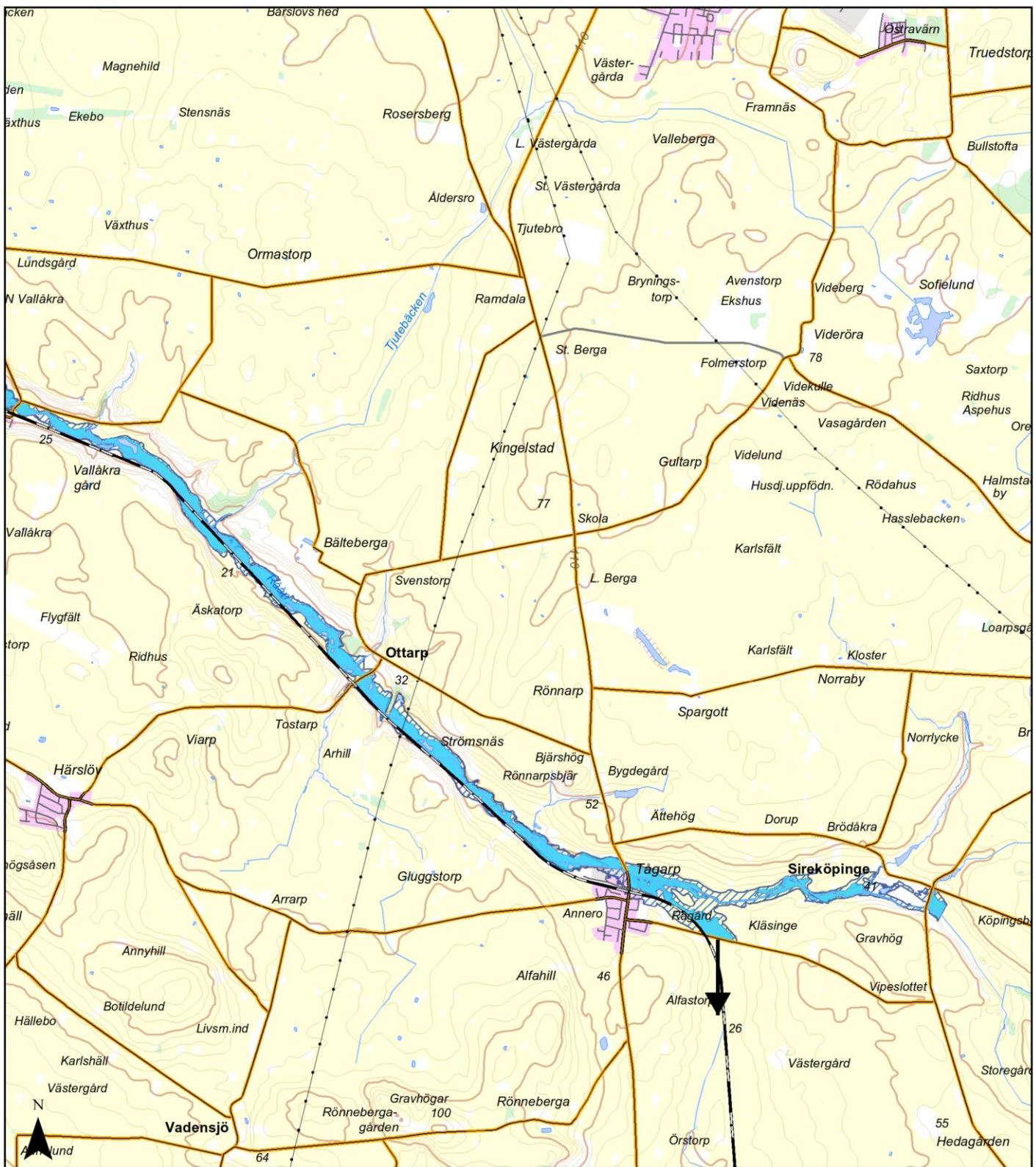
*Klimatanpassat flöde för slutet av seklet.

Bilaga 3: Kartor med utbredningsområden för hela vattendraget, kartering med både endimensionell och tvådimensionell hydraulisk modell.

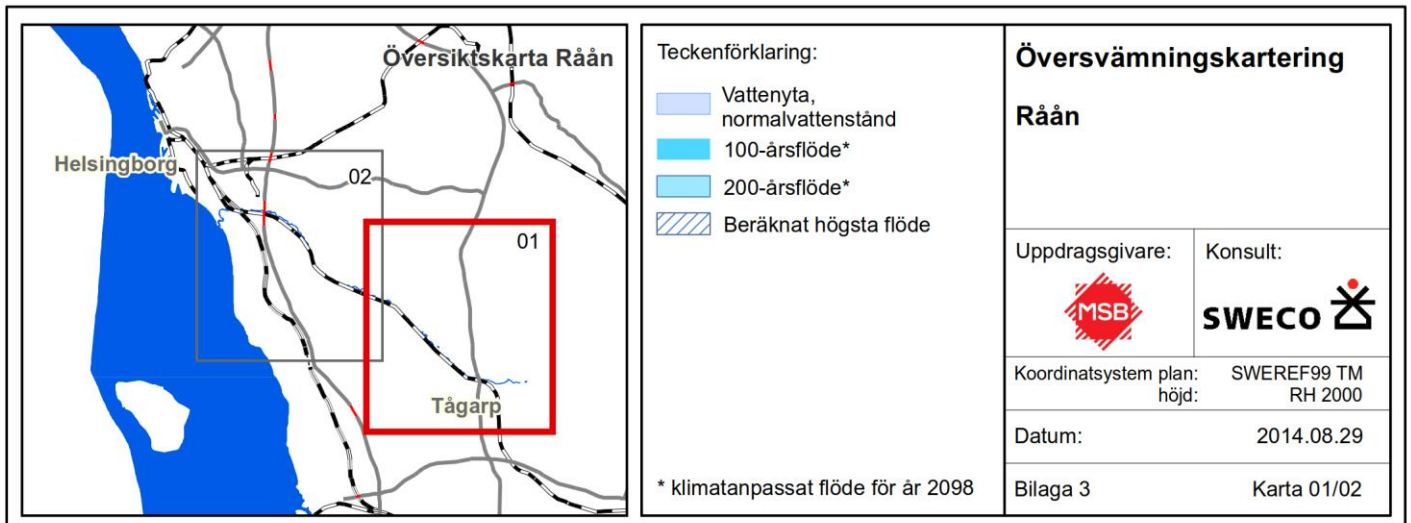

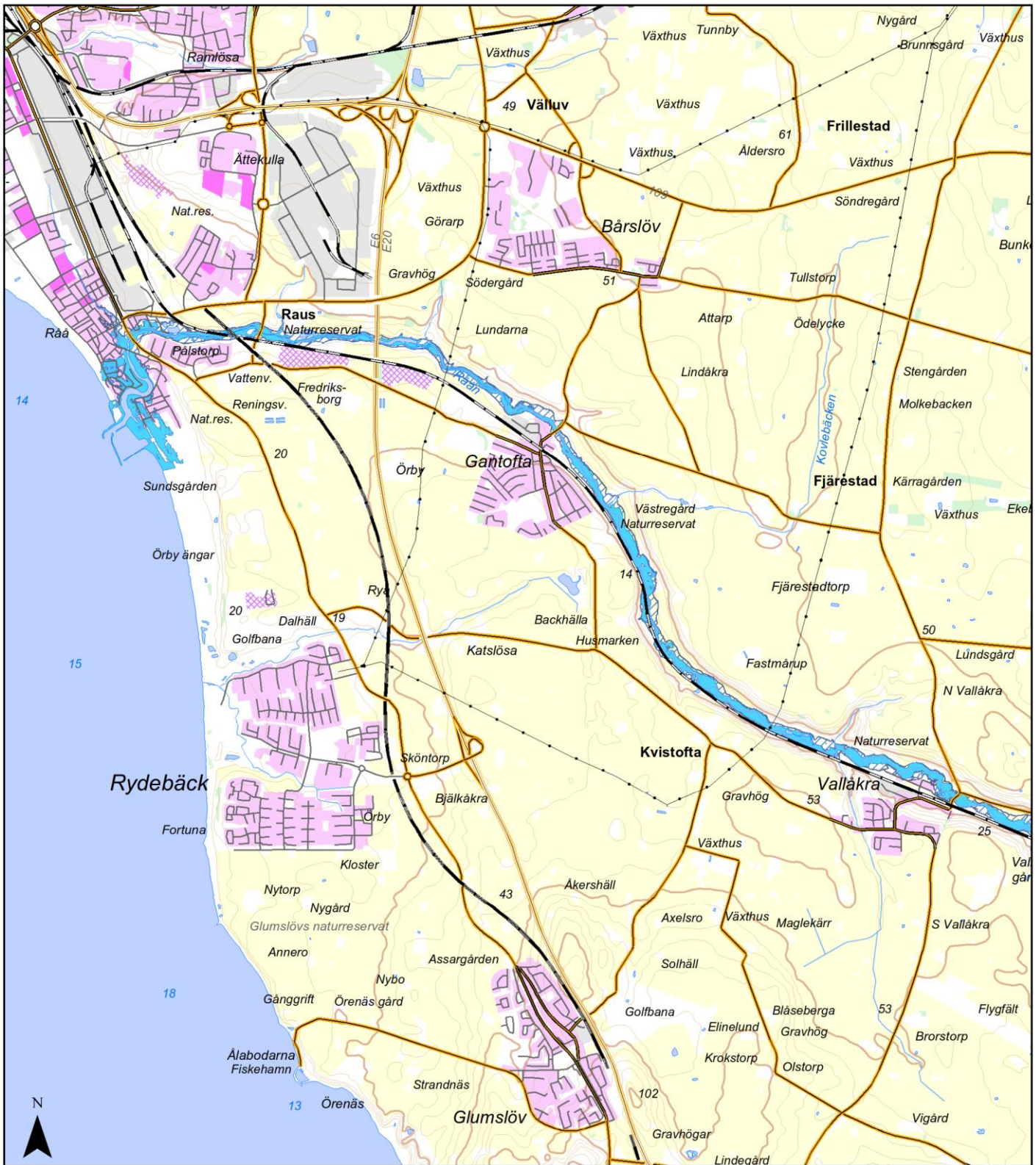
0 2.5 5 10 15 20 km Skala 1:200 000

Översvämningsskartering Råån Kartöversikt 	Teckenförklaring: 	Uppdragsgivare: 	Konsult: 	
		Koordinatsystem plan: SWEREF99 TM höjd: RH 2000	Datum: 2014.08.29	
			Bilaga 3	
		* klimatanpassat flöde för år 2098	Översikt 1/1	

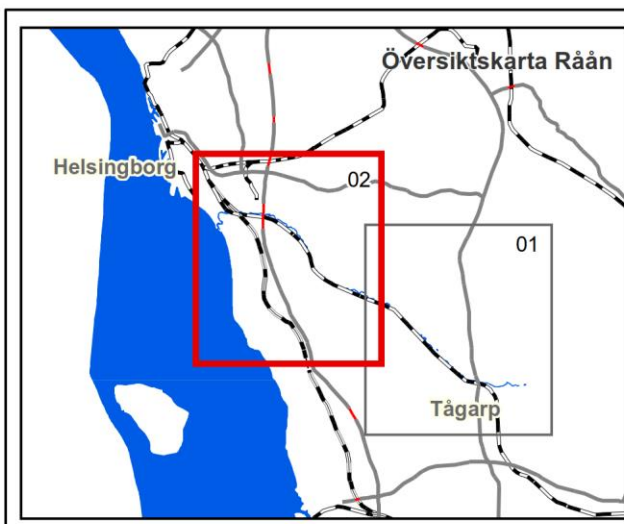

Skala 1:50 000

Skala 1:50 000

Teckenförklaring:

- Vattenyta, normalvattenstånd
- 100-årsflöde*
- 200-årsflöde*
- Beräknat högsta flöde

* klimatanpassat flöde för år 2098

Översvämningskartering

Råån

Uppdragsgivare:

Konsult:

Koordinatsystem plan: SWEREF99 TM
höjd: RH 2000

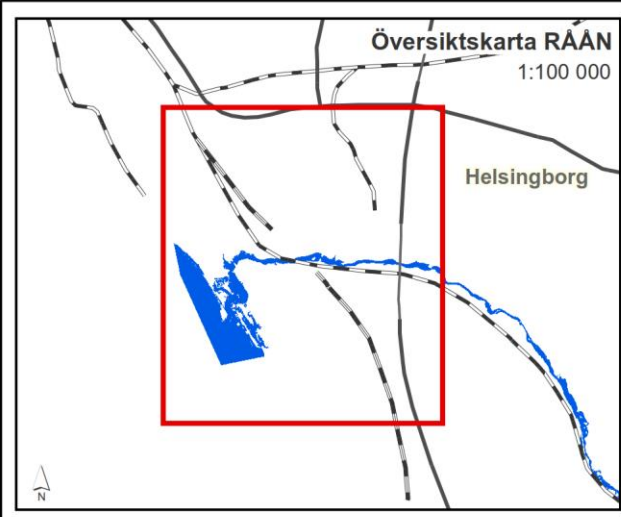
Datum: 2014.08.29

Bilaga 3 Karta 02/02

**Bilaga 4: Kartor med detaljerad
översvämningskartering för tätorten
Helsingborg. Kartering med tvådimensionell
hydraulisk modell.**

Hotkarta enligt arbetet med förordningen (2009:956) om översvämningsrisker

- Teckenförklaring:
- Vattenyta, normalvattenstånd
 - 50-årsflöde
 - 100-årsflöde*
 - 200-årsflöde*
 - Beräknat högsta flöde

*klimatanpassat flöde för slutet av seklet

Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råån

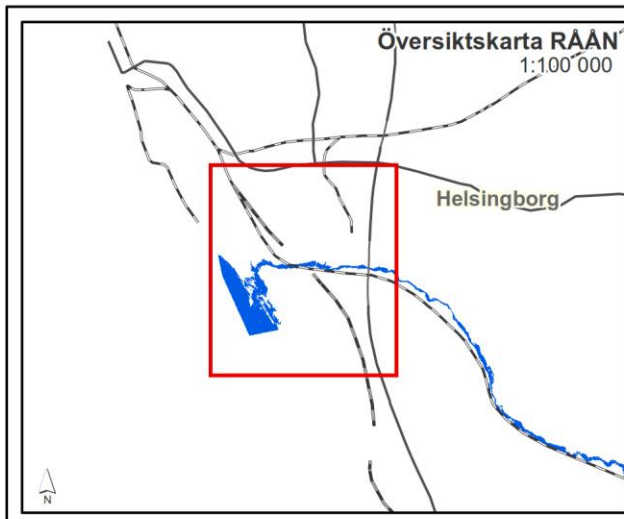
Uppdragsgivare:	Konsult:
	
Koordinatsystem plan:	SWEREF99 TM
höjd:	RH 2000
Datum:	2018.11.05
Bilaga 4	Karta 1/1

Bilaga 5: Detaljerad översvämningsskartering för tätorten Helsingborg. Vattendjup.

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Skala 1: 20 000

Teckenförklaring:

- Vattenyta, normalvattenstånd
- 0 - 0,5 m
- 0,5 - 1,0 m
- 1,0 - 1,5 m
- > 1,5 m

MHW dagens klimat RH2000
+1,14 möh Myningen i havet

Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råå
Vattendjup
50-årsflöde

Uppdragsgivare:

Konsult:

Norconsult

Koordinatsystem plan: SWEREF99 TM
höjd: RH 2000

Datum: 2018.11.05

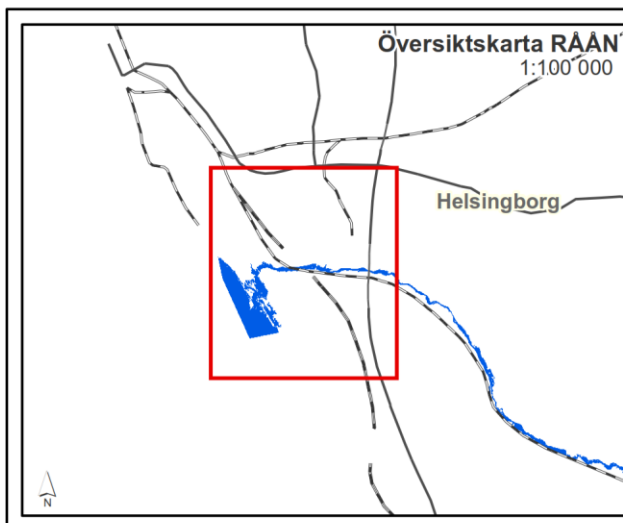
Bilaga 5

Karta 1/4

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Skala 1: 20 000

Teckenförklaring:

- Vattenyta, normalvattenstånd
- 0 - 0,5 m
- 0,5 - 1,0 m
- 1,0 - 1,5 m
- > 1,5 m

MHW dagens klimat RH2000
+2,06 möh Myningen i havet

*klimatanpassat flöde för slutet av seklet

Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råån

Vattendjup
100-årsflöde*

Uppdragsgivare:

Konsult:

Norconsult

Koordinatsystem plan:
höjd:

SWEREF99 TM
RH 2000

Datum:

2018.11.05

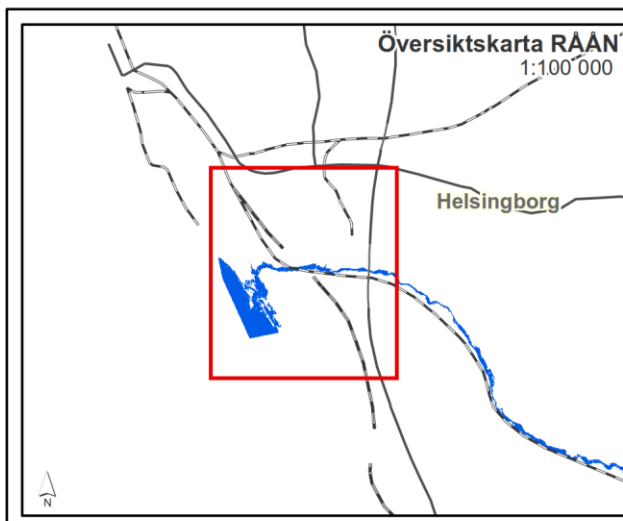
Bilaga 5

Karta 2/4

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Skala 1: 20 000

Teckenförklaring:

- Vattenyta, normalvattenstånd
- 0 - 0,5 m
- 0,5 - 1,0 m
- 1,0 - 1,5 m
- > 1,5 m

MHW dagens klimat RH2000
+2,06 möh Myningen i havet

*klimatanpassat flöde för slutet av seklet

Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råå

Vattendjup
200-årsflöde*

Uppdragsgivare:

Konsult:

Norconsult

Koordinatsystem plan: SWEREF99 TM
höjd: RH 2000

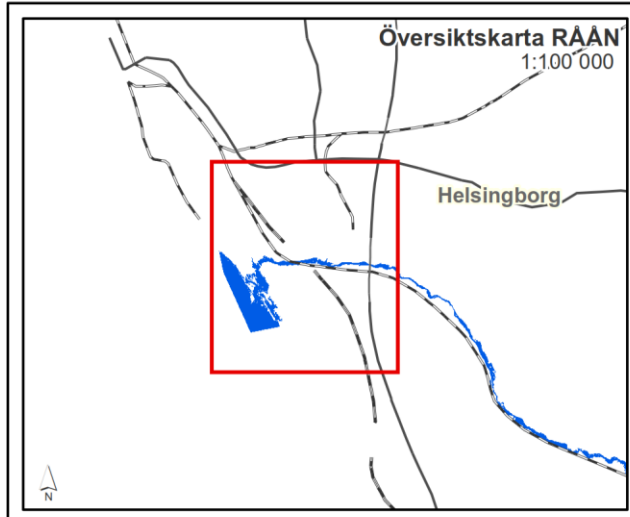
Datum: 2018.11.05

Bilaga 5 Karta 3/4

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Skala 1: 20 000

Teckenförklaring:

- Vattenyta, normalvattenstånd
- 0 - 0,5 m
- 0,5 - 1,0 m
- 1,0 - 1,5 m
- > 1,5 m

MHW i dagens klimat RH2000
+1,75 möh Myningen i havet

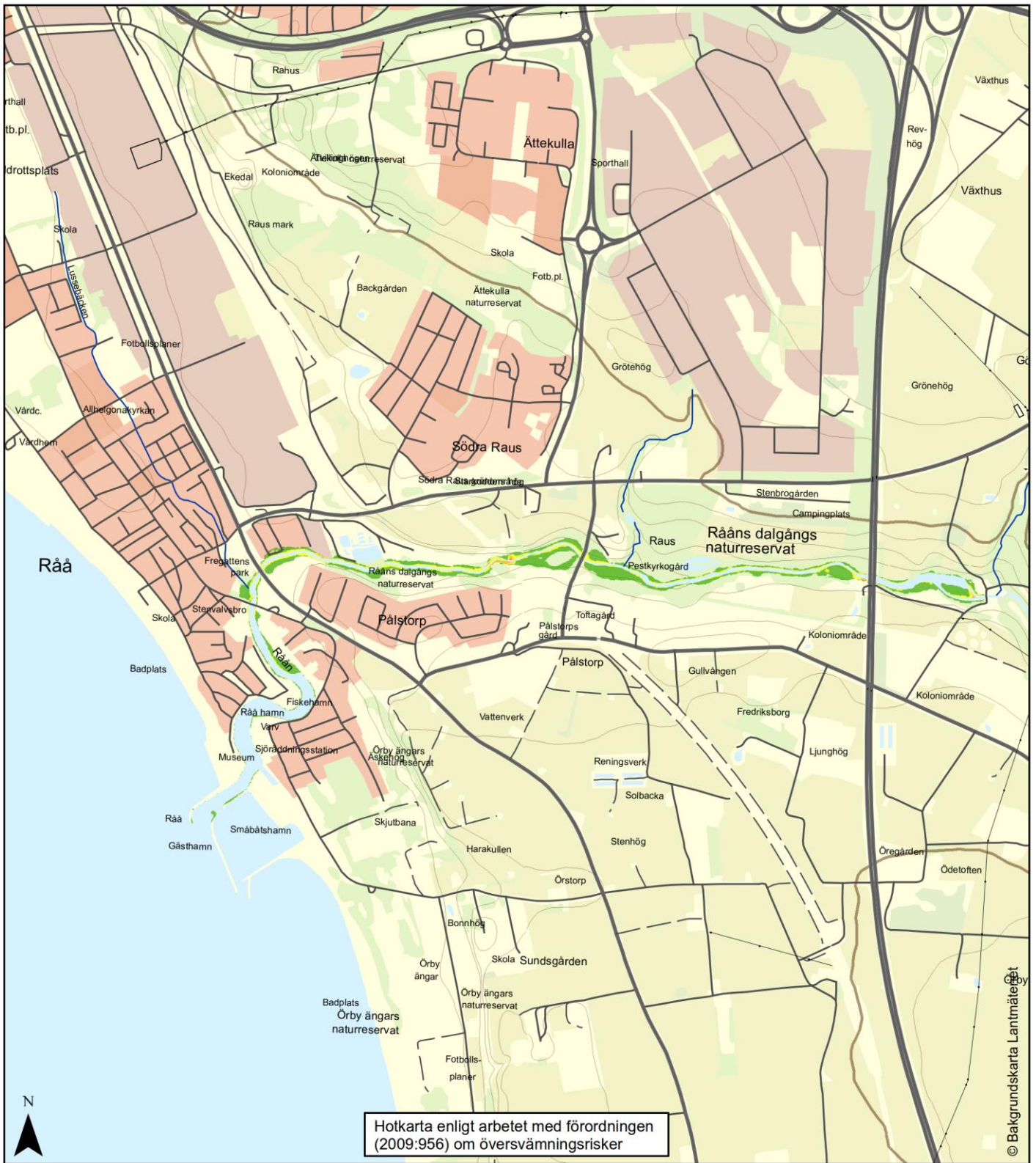
Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råån

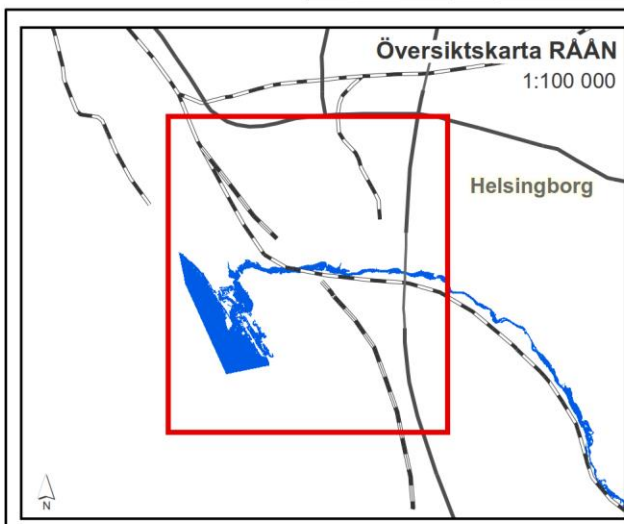
Vattendjup
Beräknat högsta flöde

Uppdragsgivare:	Konsult:
	Norconsult
Koordinatsystem plan: höjd:	SWEREF99 TM RH 2000
Datum:	2018.11.05
Bilaga 5	Karta 4/4

Bilaga 6: Detaljerad översvämningsskartering för tätorten Helsingborg. Flödes hastighet.

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km Skala 1:20 000

- Teckenförklaring:
- 0,05 - 0,5 m/s
 - 0,5 - 1,0 m/s
 - 1,0 - 2,0 m/s
 - > 2,0 m/s
 - Vattenyta, normalvattenstånd

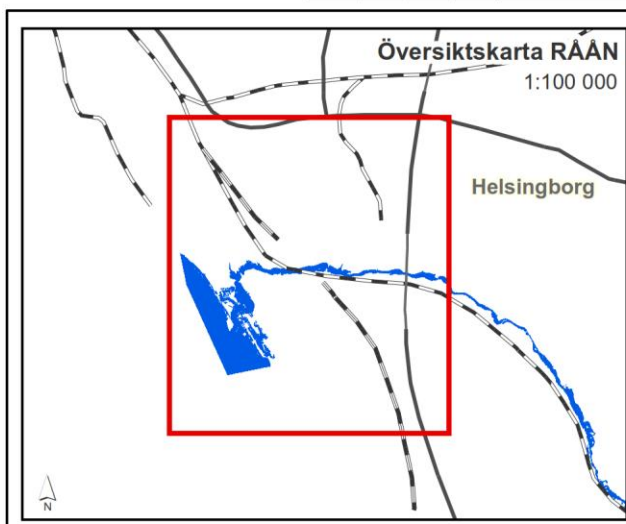
Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råå
Flödes hastighet
50-årsflöde

Uppdragsgivare:	Konsult:
	Norconsult
Koordinatsystem plan: höjd:	SWEREF99 TM RH 2000
Datum:	2018.11.05
Bilaga 6	Karta 1/4

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km Skala 1:20 000

- Teckenförklaring:
- 0,05 - 0,5 m/s
 - 0,5 - 1,0 m/s
 - 1,0 - 2,0 m/s
 - > 2,0 m/s
 - Vattenyta, normalvattenstånd

*klimatanpassat flöde för slutet av seklet

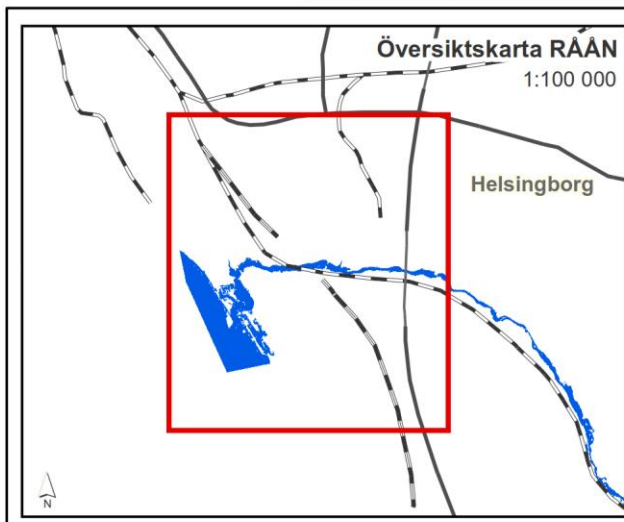
Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

**Råå
Flödes hastighet
100-årsflöde***

Uppdragsgivare:	Konsult:
	Norconsult
Koordinatsystem plan: höjd:	SWEREF99 TM RH 2000
Datum:	2018.11.05
Bilaga 6	Karta 2/4

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km Skala 1:20 000

- Teckenförklaring:
- 0,05 - 0,5 m/s
 - 0,5 - 1,0 m/s
 - 1,0 - 2,0 m/s
 - > 2,0 m/s
 - Vattenyta, normalvattenstånd

*klimatanpassat flöde för slutet av seklet

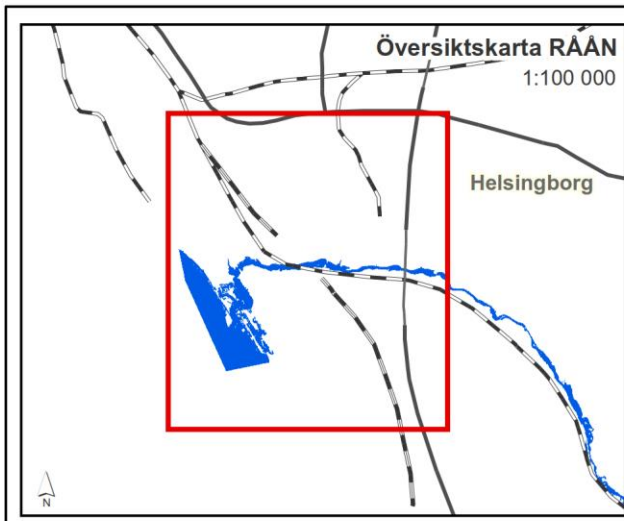
Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

**Råå
Flödes hastighet
200-årsflöde***

Uppdragsgivare:	Konsult:
	Norconsult
Koordinatsystem plan: höjd:	SWEREF99 TM RH 2000
Datum:	2018.11.05
Bilaga 6	Karta 3/4

Skala 1:20 000

Teckenförklaring:

- 0,05 - 0,5 m/s
- 0,5 - 1,0 m/s
- 1,0 - 2,0 m/s
- > 2,0 m/s
- Vattenyta, normalvattenstånd

Detaljerad översvämningskartering HELSINGBORG

Råån
Flödes hastighet
Beräknat högsta flöde

Uppdragsgivare:

Konsult:

Koordinatsystem plan: SWEREF99 TM
höjd: RH 2000

Datum: 2018.11.05

Bilaga 6 Karta 4/4

Bilaga 7: Kompletta flödestabell.

Tabellen innehåller samtliga flöden som har tagits fram i arbetet med karteringen. Observera att inga översvämningskartor har producerats för 100-årsflödet och 200-årsflödet i dagens klimat. Kolumnerna för 100-årsflöde högsta och 200-årsflöde högsta visar om dessa flöden når ett max-värde före slutet av seklet.

Plats för beräknat flöde	Dagens klimat			Med hänsyn till klimatscenarier			
	50-årsflöde [m ³ /s]	100-årsflöde [m ³ /s]	BHF [m ³ /s]	100-årsflöde högsta [m ³ /s]	100-årsflöde [m ³ /s]	200-årsflöde högsta [m ³ /s]	200-årsflöde [m ³ /s]
Nedan biflöde i Sireköpinge	-	14	-	17	15	19	16
Bröddebacken	-	33	192	41	35	45	38
Mynningen i Öresund	36	39	232	47	41	51	44

